

جمهوری اسلامی ایران

ریاست جمهوری

ستاد مبارزه با مواد مخدر

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۶

شماره: ۱۵/ ۲۶۵۹۹۵۵

پیوست:

امروز اگر مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران با مواد مخدر به سختی مبارزه می کنند، این یک جهاد بزرگ، یک حرکت بسیار عمیق در راه پیشرفت ملت ایران است. «مقام معظم رهبری مدظله العالی»

جناب آقای دکتر مؤمنی

دبیر کل محترم ستاد

موضوع: نتایج پژوهش رصد تعیین کننده اجتماعی اعتیاد با توجه به سرمایه اجتماعی، فقر و نابرابری، اسکان غیر رسمی و... در استان اصفهان

با سلام و احترام؛

بدینوسیله به استحضار حضرتعالی می رساند:

- طرح مزبور در راستای مصوبه شورای تحقیقات دبیرخانه ستاد با اعتباری معادل ده میلیون تومان در سال ۱۳۹۷-۱۳۹۸ نسبت به رصد تعیین کننده اجتماعی اعتیاد با توجه به سرمایه اجتماعی، فقر و نابرابری، اسکان غیر رسمی و... در استان اصفهان مبادرت ورزیده است.
- **سرمایه اجتماعی:** مجموعه ای از نهادها، روابط و هنجارهای به هم پیوسته است که نقش اساسی در شکل دهی به کیفیت و کمیت تعاملات اجتماعی افراد جامعه دارد؛ به گونه ای که در کوتاه مدت، برای شبکه اجتماعی ارزش ویژه ایجاد می کند تا بین افراد مشابه و مختلف پل ارتباطی برقرار گردد.
- **مولفه های سرمایه اجتماعی عبارتند از:** انسجام اجتماعی، تعهد اجتماعی، قانون گرایی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، احساس امنیت و....
- **هدف اصلی پژوهش:** مشخص نمودن وضعیت اعتیاد برحسب سرمایه اجتماعی، فقر و نابرابری، بیکاری، حاشیه نشینی، اسکان غیر رسمی و دیگر تعیین کننده های اجتماعی مثل دینداری، خانواده، محل زندگی، دوستان و دسترسی به مواد.
- **هدف کاربردی پژوهش:** طراحی برنامه پیشگیری از اعتیاد و تقویت بنیان سرمایه اجتماعی و کاهش تعیین کننده های موثر بر گرایش اعتیاد.

جمهوری اسلامی ایران

ریاست جمهوری

ستاد مبارزه با مواد مخدر

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۶

شماره: ۱۵/ ۲۶۵۹۹۵۵

پیوست:

امروز اگر مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران با مواد مخدر به سختی مبارزه می کنند، این یک جهاد بزرگ، یک حرکت بسیار عمیق در راه پیشرفت ملت ایران است. «مقام معظم رهبری مدظله العالی»

۱- نمونه آماری: ۵۸۳ نفر معتادین مرد مستقر در کمپ های ترک اعتیاد شهرهای استان اصفهان (شهر اصفهان -

چادگان - سمیرم - نایین - کاشان) با تکمیل پرسشنامه به صورت حضوری .

۲- نتایج حاصله:

وضعیت تاهل پاسخ گویان	
درصد	طبقات
۵۳,۷	مجرد
۳۶,۹	متاهل
۷,۲	متارکه
۲,۲	همسر فوت شده
۱۰۰	جمع

وضعیت سن پاسخ گویان - سال	
درصد	طبقات
۱	۲۰-
۲۵,۷	۲۰-۲۹
۵۱,۳	۳۰-۳۹
۱۷	۴۰-۴۹
۴,۵	۵۰-۵۹
۰,۵	+۶۰
۱۰۰	جمع

جمهوری اسلامی ایران

ریاست جمهوری

ستاد مبارزه با مواد مخدر

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۶

شماره: ۱۵/ ۲۶۵۹۹۵۵

پیوست:

امروز اگر مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران با مواد مخدر به سختی مبارزه می کنند، این یک جهاد بزرگ، یک حرکت بسیار عمیق در راه پیشرفت ملت ایران است. «مقام معظم رهبری مدظله العالی»

وضعیت مدرک تحصیلی پاسخ گویان	
طبقات	درصد
بیسواد	۱۱,۸
ابتدائی و راهنمایی	۴۴,۱
دیپلم	۳۱
کاردانی	۴,۵
کارشناسی	۴,۸
کارشناسی ارشد	۲,۶
دکتر	۱,۲
جمع	۱۰۰

وضعیت بومی بودن پاسخ گویان	
طبقات	درصد
بلی	۷۴,۸
خیر	۲۵,۲
جمع	۱۰۰

وضعیت شغل پاسخ گویان	
طبقات	درصد
بیکار	۳۳,۳
رسمی و دولتی	۱۴,۹
آزاد	۴۱,۷
سایر	۱۰,۱
جمع	۱۰۰

جمهوری اسلامی ایران

ریاست جمهوری

ستاد مبارزه با مواد مخدر

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۶

شماره: ۱۵/ ۲۶۵۹۹۵۵

پیوست:

امروز اگر مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران با مواد مخدر به سختی مبارزه می کنند، این یک جهاد بزرگ، یک حرکت بسیار عمیق در راه پیشرفت ملت ایران است. «مقام معظم رهبری مدظله العالی»

وضعیت محل سکونت پاسخ گویان	
طبقات	درصد
شهر	۷۴.۸
روستا	۲۳.۲
عشایری	۲.۱
جمع	۱۰۰

وضعیت زندگی در خانواده پاسخ گویان	
طبقات	درصد
با پدر و مادر	۵۴.۴
با همسر و فرزند	۲۹.۳
تنها بدون خانواده	۱۶.۳
جمع	۱۰۰

۳- تحلیل نتایج حاصله از پژوهش:

الف - رابطه اعتیاد و نابرابری اجتماعی: بر اساس بررسی نظرات پاسخگویان به شاخص نابرابری مشخص گردید ۵۷ درصد پاسخگویان کاملاً مخالف این هستند که در منطقه آن‌ها امکان دسترسی به خدمات دولتی برای همه یکسان است، ۴۱ درصد کاملاً مخالف این هستند که امکان اشتغال برای همه یکسان است. توجه به پاسخ قسمت مثبت پاسخگویان نشان می‌دهد که آنها معتقدند در جامعه نابرابری وجود دارد؛ برای مثال ۲۹ درصد کاملاً موافق‌اند که در کشور هر روز ثروتمندان، ثروتمندتر و فقرا، فقیرتر می‌شوند، ۲۷ درصد کاملاً معتقدند که هر کس پارتی نداشته باشند کارش به جایی نمی‌رسد، بنابراین مجموع نظر پاسخگویان نشان می‌دهد که آن‌ها به وجود نابرابری در جامعه اذعان دارند. **براین اساس مشخص می‌گردد که هر چه در جامعه نابرابری اجتماعی بیشتر شود گرایش به اعتیاد بیشتر خواهد شد.** وجود نابرابری اجتماعی در جامعه و فاصله طبقاتی به احساس محرومیت منجر می‌شود که پیامدهای

جمهوری اسلامی ایران

ریاست جمهوری

ستاد مبارزه با مواد مخدر

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۶

شماره: ۱۵/ ۲۶۵۹۹۵۵

پیوست:

امروز اگر مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران با مواد مخدر به سختی مبارزه می کنند، این یک جهاد بزرگ، یک حرکت بسیار عمیق در راه پیشرفت ملت ایران است. «مقام معظم رهبری مدظله العالی»

بسیار ناگوار برای جامعه دارد. اعتیاد برای افرادی که احساس نابرابری و محرومیت دارند بصورت سوپاپ اطمینان عمل کرده و تا حدی آنها را آرام می کند که اصولاً راه حل معقولانه ای نیست.

ب - احساس امنیت درون گروهی در بین معتادین: افراد معتاد در جامعه معتادین احساس امنیت دارند و این احساس سبب گرایش بیشتر به اعتیاد می گردد. ۳۳/۶ درصد پاسخگویان کاملاً مخالف این هستند که در منطقه محل زندگی آنان شرایط زندگی مناسبی وجود دارد، ۳۱ درصد اعلام داشتند در محل زندگی آنها دعوا، اختلافات و مشاجرات زناشویی وجود دارد، همچنین ۴۳ درصد در حد زیاد و بسیار زیاد اعتقاد داشتند که در محل زندگی آنها امنیت کافی وجود ندارد، بنابراین در مجموع نظر پاسخگویان ناامن بودن مناطق غیر رسمی را تایید می کنند و بر اساس نظر پاسخگویان محل های غیر رسمی در گسترش آسیب اجتماعی و ایجاد نا امنی موثر است.

ج - رابطه فقر و اعتیاد: ۳۲/۵ درصد پاسخگویان در حد کاملاً موافق بیان نموده اند که از حداقل امکانات رفاهی زندگی برخوردارند. ۳/۷ درصد معتقدند فقر و تنگ دستی بیش از حد انسان را مستعد مصرف مواد مخدر می کند ملاحظه مجموع درصد پاسخگویان نشان می دهد که فقر در جامعه در حد متوسط و بیشتر وجود دارد. ۵۱ درصد پاسخگویان در حد کاملاً موافق و موافق معتقدند که توانایی مایحتاج زندگی را ندارند. عدم برخورداری از امکانات در زندگی، ناتوانی در تأمین مایحتاج زندگی، احساس محرومیت و عقب افتادگی به گرایش بیشتر معتادین به اعتیاد منجر شده و در مجموع درآمد کمتر، باعث گرایش بیشتر به اعتیاد شده است.

د - در خصوص وجود اعتماد اجتماعی در معتادان (از اعتماد دوستان و فامیل گرفته تا اعتماد اقشار بازار) مشاهده شد پاسخگویان میزان اعتماد کمی نسبت به گروه های مورد نظر دارند؛ برای مثال ۴۵ درصد حتی به دوستان اعتماد بسیار کم دارند. ۴۴/۱ درصد به فروشندگان کالا و مواد غذایی اعتماد بسیار کمی دارند. ۴۱ درصد به همشهریان اعتماد بسیار کم دارند. پاسخگویان بیشترین اعتماد را نسبت به اعضای خانواده و افراد نزدیک به آن اعلام نموده اند، بنابراین میزان سرمایه اجتماعی در بین پاسخگویان بیشتر جهت درونی دارد و افراد به نظام بیرون و ساختار بیرون اعتمادی مناسب ندارند.

ه - میزان دینداری (درونی) در معتادین: ۳۴ درصد پاسخگویان در حد بسیار کم در مراسم های مذهبی و دینی، ساخت مساجد، برپایی نماز شرکت می کنند، ۲۹ درصد در حد بسیار کم خودشان را آدم دیندار

جمهوری اسلامی ایران

ریاست جمهوری

ستاد مبارزه با مواد مخدر

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۶

شماره: ۱۵/ ۲۶۵۹۹۵۵

پیوست:

امروز اگر مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران با مواد مخدر به سختی مبارزه می کنند، این یک جهاد بزرگ، یک حرکت بسیار عمیق در راه پیشرفت ملت ایران است. «مقام معظم رهبری مدظله العالی»

می دانند بنابراین جهت پاسخگویان نشان می دهد کسانی که مواد مصرف می کنند میزان دینداری خود را حد متوسط و کم می دانند.

و- رابطه سرمایه اجتماعی و اعتیاد مشارکت و همکاری در بین معتادین وجود دارد ولی این مشارکت و همکاری به انجام فعالیت ها در بین گروه معتادین کمک نوده و به کجروی بیشتر و گرایش به اعتیاد منتهی شده است. به عبارت دیگر چون سرمایه اجتماعی معتادین درون گروهی است و به جامعه بیرون اعتماد ندارند فقط در جهت منافع گروه معتادین بوده است. در مبانی نظری نیز به این نکته تأکید شده است که سرمایه اجتماعی وقتی برای جامعه سودمند است که بیشتر حالتی تعمیم یافته داشته باشد یعنی رویکردی برونگرا داشته باشد ولی در گروه های کجرو، اگرچه سرمایه اجتماعی وجود دارد متأسفانه درونی بوده و اثرش منفی بوده است.

ز- رابطه شغل و اعتیاد: افراد بیکار و کسانی که فاقد امنیت شغلی هستند بیشتر به اعتیاد گرایش پیدا کرده اند.

ح- اعتیاد و اسکان غیررسمی: افرادی که در سکونتگاه های مناسب، امن و قانونی نیستند گرایش بیشتری به مصرف مواد دارند. هر چه وضعیت اسکان غیررسمی بیشتر شود منجر به گرایش به اعتیاد خواهد شد. مکان فیزیکی مناطق حاشیه نشین و فقر فرهنگی حاکم بر آن از یک سو و وضعیت اجتماعی - اقتصادی پایین، وضعیت نامطلوب مالی، سطح درآمد و عامل بیکاری از سوی دیگر، موجب گرایش افراد به استعمال و خرید و فروش مواد در محله های حاشیه نشین می گردد.

ط- اعتیاد و سن: می توان گفت خطر گرایش به اعتیاد در همه رده های سنی وجود دارد و اصولاً می بایست پیشگیری را از سنین پایین شروع کرد.

جمهوری اسلامی ایران

ریاست جمهوری

ستاد مبارزه با مواد مخدر

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۶

شماره: ۱۵/ ۲۶۵۹۹۵۵

پیوست:

امروز اگر مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران با مواد مخدر به سختی مبارزه می کنند، این یک جهاد بزرگ، یک حرکت بسیار عمیق در راه پیشرفت ملت ایران است. «مقام معظم رهبری مدظله العالی»

۴- پیشنهاد های کاربردی تحقیق:

- ✓ ارائه سبک زندگی سالم در عصر کنونی و جدیت در آموزش مهارت های حل مسله، خودکنترلی، تصمیم گیری منطقی، ارتباطات فردی و اجتماعی به آحاد جامعه از سوی مراکز آموزشی ذیربط با ایجاد کارزار رسانه ای و جریان سازی آموزشی .
- ✓ بستر سازی مناسب برای عضویت افراد در حداقل یک مجموعه فرهنگی یا اجتماعی به منظور افزایش احساس مسئولیت اجتماعی.
- ✓ آموزش، اطلاع رسانی و مشاوره به منظور کاهش خطرات ناشی از مصرف مواد مخدر .
- ✓ برنامه های ضد فقر از سوی دستگاه های ذیربط می بایست به اجرا درآید و تلاش نمایند تا با حمایت از خانواده، نابسامانی و میزان فقر در جامعه کاهش یابد.
- ✓ مسئولین ذیربط برای ارتقاء سرمایه اجتماعی با ارائه برنامه های عملی تلاش نموده به گونه ای که سرمایه اجتماعی از حالت درون گرا به برون گرا تبدیل شود تا شاهد افزایش مشارکت های اجتماعی در کشور باشیم.
- ✓ دستگاه های ذیربط نسبت به سلب احساس امنیت از خرده فروشان مواد مبادرت نموده به نحوی که معتادان نتوانند به صورت آسان مواد تهیه و مصرف کنند.
- ✓ وزارت مسکن و شهرسازی و بنیاد مسکن استانها با توجه به مناطق حاشیه ای، نسبت به ساماندهی فضاهای پر خطر که مواد مخدر در آنها توزیع می شود تلاش جدی نمایند .

حمیدرضا صرامی

مدیرکل دفتر تحقیقات و آموزش